

OP MAAT

HAARLEMMERMEER
MUSEUM
DE CRUQUIUS

Jaarverslag 2022

HAARLEMMERMEER
MUSEUM
DE CRUQUIUS

Jaarverslag 2022

Haarlemmermeermuseum
De Cruquius toont onze
Haarlemmermeerse geschiedenis
van land, water en lucht over een
periode van 2000 jaar. **Stichting
Haarlemmermeermuseum De
Cruquius beheert het Cruquius
Museum, het Historisch Museum
en Meer-Historie.**

Het **CRUQUIUS MUSEUM** behoort tot de top 100 van onze rijksmonumenten. Het neogotische gebouw is de behuizing van de 'Cornish Engine', **de grootste stoommachine ter wereld en het markeringspunt van de start van de Industriële Revolutie in Nederland.** Dit museum vertelt het verhaal van ingenieuze droogmaking van het Haarlemmermeer en het ontstaan van de **gelijknamige polder.**

Daar neemt het **HISTORISCH MUSEUM** het stokje over: **in een 'overdekte openluchtpresentatie' toont het de historie van Haarlemmermeer vanaf de droogmaking in 1852 tot nu.** Niet alleen de mensen - de zogenaamde polderjongens (die de Ringvaart en de andere vaarten hebben gegraven), de boeren, de winkeliers – komen aan bod, maar ook het bestuur, de zorg, het onderwijs, de infrastructuur, de ruimtelijke ordening, de luchthaven en nog veel meer.

MEER - HISTORIE - de derde poot van de stichting - zorgt met diverse werkgroepen voor het **beheer en behoud van de erfgoedcollectie Haarlemmermeer.** Vier keer per jaar verschijnt een **boeiend en informatief magazine.**

Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius is trots op haar vaste plek in de gemeente en op haar functie als geheugen van de gemeente en de bewoners van Haarlemmermeer. Cultuur heeft een eigen waarde en een maatschappelijke functie, als thermometer voor de tijdgeest. Het legitimeert onze taak met betrekking tot het beheer en het behoud van het erfgoed en de cultuur van Haarlemmermeer.

Inmiddels zijn we druk bezig met de nieuwbouw. De musea zijn nog gehuisvest op verschillende locaties in de polder, maar dat verandert: we zullen in 2024 op het terrein van het Cruquiusgemaal het verhaal van Haarlemmermeer op één plek vertellen. De activiteiten in 2023 zijn een opmaat naar 2024.

Onze kernwaarden zijn:
In beweging - Inventief /
Ingenieus - Onvergetelijk -
Samen. Vooral die laatste kernwaarde heeft ons in 2022 intensief bezig gehouden. In een steeds veranderende omgeving hebben we continu geschakeld om samen met onze vrijwilligers ons publiek zo goed mogelijk te kunnen bedienen.

ORGANISATIE

De organisatie opereert met een raad van toezicht, directeur- bestuurder en een staf (totaal 4.1-fte). Het vrijwilligerscorps bestaat uit zo'n tweehonderdtwintig personen. De organisatie werkt samen met een wisselend aantal leveranciers, freelancers, dienstverleners en bedrijven.

COLLECTIE

Het erfgoed is een gemeenschappelijk goed voor de samenleving. Het heeft een belangrijke sociale waarde. De collectie weerspiegelt de ziel van het museum, de basis voor al onze activiteiten en tentoonstellingen. Onze missie is het verzamelen, beschrijven, in stand houden en beschikbaar stellen van het erfgoed van Haarlemmermeer. Behalve ons pronkstuk, de stoommachine in het Cruquiusgemaal, omvat de collectie veel aan waterhuishouding en polder gerelateerde objecten en talloze voorwerpen, foto's en documenten over de geschiedenis van de Haarlemmermeerpolder. Bijna wekelijks krijgen we objecten aangeboden door particulieren. Samen met onze mannen van de stoomploeg en civieltechnisch bedrijf Griekspoor werkt Vereniging Hendrick de Keyser continu aan het beheer en behoud van het gemaal.

De fotowerkgroep heeft zich in 2022 wederom ingespannen voor het aanleveren van historische foto's voor de Hoofddorpse Courant, externe tentoonstellingen, etc. Het is voor ons een mooie manier om ons erfgoed te kunnen delen met een breed publiek. De Polderschuur, het in 2018 verworven depot aan de Spieringweg te Vijfhuizen, zorgt voor veel reuring. In 2022 werkten deskundige vrijwilligers af en aan aan de restauratie van ons mobiel erfgoed. Elke donderdagavond hield een groep jongeren zich bezig met het opknappen van de werktuigen én er was regelmatig 'open huis' voor geïnteresseerde vrijwilligers en voorbijgangers. Het mobiel erfgoed is regelmatig ingezet bij demonstraties op het land, dorsdemonstraties, ploegwedstrijd en bij jaarmarkten. Een van de hoogtepunten was de tractorrit van de feestelijk verlichte tractoren door Haarlemmermeer vlak voor de feestdagen van 2022. Het pomphuisje aan de Hoofdvaart, ook in beheer van de stichting, blijft een fotogeniek gemaaktje.

Een bijzondere en ook emotionele gebeurtenis in 2022 was de schenking die wij mochten ontvangen van de kinderen van Freddy Deen, destijds een meisje dat als elfjarige ondergedoken was bij de familie Boogaard. Het is een portret van Willem Boogaard, een van de zonen van de Boogaardfamilie die in Tweede Wereldoorlog op hun boerderij vele onderduikers hebben geholpen. Het is een prachtig en veelzeggend portret van Willem, neergezet als een onverzettelijke man. Joseph Bronkhorst schilderde Willem toen hij samen met zijn vrouw Judith Bronkhorst-Trompetter en hun dochter Helene ondergedoken was bij de Boogaards. Joseph en zijn vrouw zijn bij een overval op de boerderij opgepakt en in Auschwitz vermoord. Hun dochter Helene is door snel ingrijpen van Metje Boogaard gered en heeft de oorlog overleefd. Freddy Deen had dit portret van Willem in haar bezit na het overlijden van Willem en zijn broer Theunis. Haar kinderen Frank en Martine Jansen gaven het schilderij aan het museum omdat dit belangrijke verhaal van hun moeder Freddy Deen, van Joseph Bronkhorst en van de Boogaards verteld moet blijven. Het schilderij is te zien op het onderduikhuisje in Historisch Museum. In het nieuwe museumpaviljoen naast Gemaal de Cruquius zal het een prominente plek in de presentatie krijgen.

Het Haarlemmermeers
erfgoed is
van en voor ons allemaal

Het enthousiasme van onze tweehonderdtwintig vrijwilligers is steevast groot

VRIJWILLIGERS

Tweehonderdtwintig vrijwilligers verrichten bij ons een scala aan taken, zoals het verzorgen van rondleidingen, collectieregistratie, restauratie, receptiewerk, meedenken in werkgroepen, promotieactiviteiten en tuinonderhoud. De redenen waarom men vrijwilligerswerk wil doen, zijn zeer divers. De een

zoekt een fijne tijdsbesteding (na het pensioen of als activiteit naast ander werk), de ander is vrijwilliger om werkervaring op te doen, te re-integreren of om vaardigheden op peil te houden. Welke reden men ook heeft, het enthousiasme van eenieder is steevast groot. Ook in 2022 zijn tal van bijeenkomsten georganiseerd. We waren blij activiteiten als de

nieuwjaarsreceptie, verspreid over meerdere dagen, de zomerborrel en de koffieochtenden op de vaste maandag van de maand – op een van onze locaties in de polder te laten plaatsvinden. Voor de lezingen van 'Het Kruik-genootschap' waarbij vrijwilligers elkaar informeren over allerlei wisselende thema's was en is altijd belangstelling.

SAMENWERKING

Samenwerking met andere organisaties is noodzakelijk en bovendien heel inspirerend. Zo werken we bijvoorbeeld nauw samen met 'Ons Water'. Dit is een groot samenwerkingsverband van waterschappen, waterbedrijven, watermusea, Rijkswaterstaat, provincies, gemeentes, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Unie van waterschappen, VNG en IPO. Ook de samenwerking met de non-profitorganisatie **amsterdam&partners** is van belang voor het vergroten van onze zichtbaarheid binnen de MRA (Metropool Regio Amsterdam). Verder werken wij steevast samen met diverse musea, met **ERIH** (= European Route of Industrial Heritage), **Holland Route**, **Vereniging Hendrick de Keyser**, **Hoogheemraadschap van Rijnland**, **Platform Museale Locaties**, **alle organisaties binnen het voormalige Cultuurgebouw** (dus Pier K, de Bibliotheek Haarlemmermeer, Podium voor Architectuur, Poppodium Duyker, die sinds 2022 allemaal vallen onder de gemeenschappelijke noemer C punt – lees C.), het **Museumplatform Haarlemmermeer**, **erfgoedinstellingen**, **de gemeente Haarlemmermeer**, **de provincie**

Noord-Holland, **de MRA**, **diverse scholen en maatschappelijke organisaties**, **Kunstfort**, **Reinwardt Academie**, **Stoomgemaal Halfweg**, **Gemeenlandshuis Spaarndam**, **de Museumvereniging**, **Rijkswaterstaat**, **en tal van particulieren**. Die samenwerking levert steevast interessante uitwisselingen en projecten op die veelal met gesloten beurzen kunnen worden gerealiseerd. **WAMU-NET** is een netwerk van watermusea van over de hele wereld binnen het IHP-programma van **UNESCO**. Gezamenlijk werken we aan het verbeteren van de waarde van het watererfgoed door het bekend te maken aan een groot publiek om de wereldwijde watercrises en de mogelijke oplossingen ervan beter te begrijpen. Ons verhaal sluit aan bij het wereldwijde urgente waterverhaal. Het internationale netwerk heeft regelmatig online contact. In 2022 was er wekelijks online-overleg met collega's van techniemusea binnen de **Vereniging van Science Centra** (VSC). Deze samenwerking zorgt voor verdieping van museale kennis op het gebied van techniek en wetenschapscommunicatie en uitwisseling van ervaringen. Wij zijn ook actief lid van het Haarlemmermeerse platform **Hmore**. Dit platform staat voor

een betekenisvolle verbinding voor ondernemers en bestuurders uit Haarlemmermeer en de metropool. Hmore organiseert regelmatig themabijeenkomsten, al dan niet online, en brengt een magazine uit waarvoor wij ook inhoudelijke bijdragen leveren. In Haarlemmermeer praten wij regelmatig met de **gemeente** over financiën, subsidies, maar ook met **de musea in Haarlemmermeer**, **Haarlemmermeer & Partners** en het **gemeentearchief Haarlemmermeer**. Regelmatig neemt (een lid van) de staf deel aan diverse (online-) workshops, (internationale) congressen en meetings van onder meer de gemeente, **Plein C**, **Pier K (KIL) - tegenwoordig 'C'-'**, **de vrijwilligerscentrale**, **VSC**, **het Ministerie van Infrastructuur en Milieu**, **Cultuurmarketing**, **de Provincie Noord-Holland**, **Rijkswaterstaat**, **WAMU-NET (Unesco)** en **ERIH**. Samenwerking was er ook met bedrijven uit Haarlemmermeer als **Fluor en Griekspoor**.

GELUKKIG...

konden we de deuren van de musea na de sluiting wegens de coronamaatregelen eind januari weer openen. Het publiek kwam langzamerhand weer binnen voor individueel bezoek. Schoolbezoeken vonden weer gretig aftrek, na een periode van onbedoelde rust. We mochten weer uitpakken met het organiseren van evenementen en tentoonstellingen.

Met publiciteitsacties verleidden we het publiek om de musea te bezoeken. Zo was onze wethouder van cultuur, Marja Ruigrok, in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen uitgenodigd bij het tv programma Koffietijd. Dankzij haar en de programmaleiding mochten wij ons presenteren en konden wij op de landelijke televisie vertellen over 'de waterwolf'.

Bijzonder is ook het feit dat in 2022 het gemaal in het kader van het verhaal van Nederland Waterland als icoon werd geborduurd op de gordijnen voor Huis ten Bosch.

Eind januari konden de deuren eindelijk weer open voor publiek

TENTOONSTELLINGEN

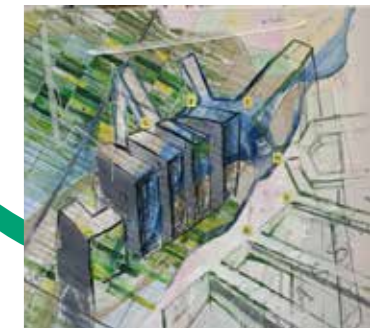
In 2022 hebben we een aantal exposities kunnen realiseren, waarmee we (herhaal)publiek trekken. De kleine exposities met korte doorlooptijd bieden ons de mogelijkheid om snel te kunnen schakelen en creatieve onderwerpen aan te kunnen pakken. Net als in andere jaren werkten we mee aan tentoonstellingen in verzorgingshuizen en scholen in de polder onder meer door het in

bruikleen geven van objecten.

In het Historisch Museum waren te zien: 'Schakels, een reis langs betekenisvolle plekken van Haarlemmermeer', 'Koken uit een boek', 'Onder ons' met kunstwerken van onze vrijwilligers en medewerkers, '50 jaar Meer-Historie' en aan het eind van het jaar toonden we 'De slag om Haarlemmermeer – Sociografisch Bureau de Meerlanden'. Tijdens de opening van de laatstgenoemde tentoonstelling

genoot het gehoor van de verhalen van Jan Achterstraat, voormalig directeur van Sociografisch Bureau De Meerlanden.

Tijdens de 'Grazende Zwaan' toonden we in de expositie 'Haarlemmermeer in beeld' met verhalen bij de dorpen. In Cruquius was de tentoonstelling '#Herecomestheflood' van de fotograaf Rem van den Bosch en 'het Schipholbeest' te zien, een kunsttentoonstelling met werken van Anne-Greet List.

EDUCATIE

Het gehele jaar stonden vele bezoeken van scholen gepland, veelal doorgeschoven vanuit het vorige jaar. De scholen hadden zich dan ingeschreven voor een educatief programma, van bijvoorbeeld 'Sabotage op De Cruquius' tot 'Stoomlab' in het Cruquius Museum tot 'onderduiken in Haarlemmermeer' of 'Dik Trom' in het Historisch

Museum. Ook de leskisten 'Fotoboek van Opa Frans' en 'Nederland onder water' worden regelmatig uitgeleend. De schoolbezoeken worden, zo blijkt uit de evaluatie, zeer goed gewaardeerd, met een 8,5 als gemiddeld cijfer. 'Enthousiaste vrijwilligers die de kinderen goed begrepen en aanvoelden. Een mooie aanvulling op het lesprogramma van school', zo liet een docent ons weten.

Het Historisch Museum heeft in totaal 72 groepen van vooraf aangemelde basisscholen kunnen ontvangen, met 1542 leerlingen. Bij Cruquius Museum zijn 77 scholen binnen geweest, met 1961 leerlingen. Totaal tezamen goed voor 3503 leerlingen en bijna 150 klassen. De meeste scholen zijn van het primair onderwijs en zo'n 10% van het voorgezet onderwijs. 10% van de scholen kwam uit het buitenland.

De schoolbezoeken worden zeer goed gewaardeerd, met een 8,5 als gemiddeld cijfer

EVENEMENTEN

In 2022 hebben we weer diverse evenementen, landelijk en lokaal, kunnen organiseren. Waar mogelijk haakten we aan bij bijvoorbeeld de Museumweek, het Monumentenweekend, het Weekend van de Wetenschap, de Week van Ons Water of de Maand van de Geschiedenis. De verhalentafels op dinsdagochtend in de Witte Boerderij vonden steevast plaats onder grote belangstelling. Sybil van Dam, de 'juf' van de verhalentafel wist de groep vaste verhalenvertellers goed bij elkaar en betrokken te houden.

Het Theater-op-locatie festival 'De Grazende zwaan' van de Karavaan was ook dit jaar succesvol. Wij deden mee met een tentoonstelling en met 'sterke verhalen' over Haarlemmermeer en de Haarlemmermeeders. De mannen van de polderschuur hebben met groot enthousiasme gewerkt aan de restauratie van de werktuigen en aan het verzorgen van diverse evenementen, van tractorritten tot rooidemonstraties. De belangstelling voor dergelijke demonstraties bijvoorbeeld in de Plesmanhoek is altijd groot.

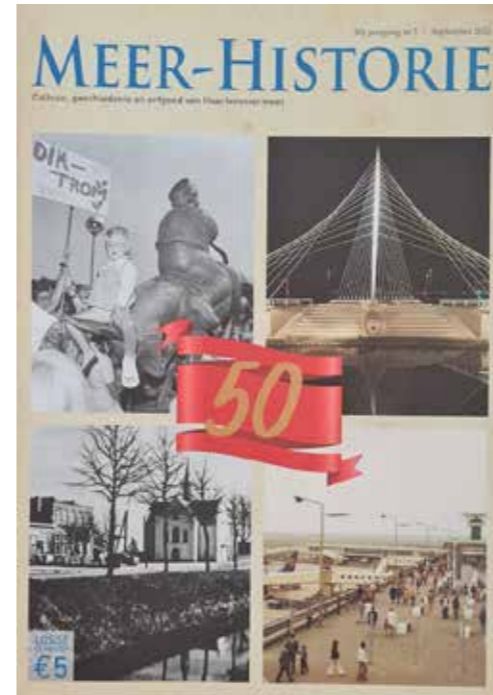

SCHAKELS AAN DE KETTING

Het project 'Schakels aan de Ketting', gestart in 2015 met subsidie van het Mondriaanfonds en later ook met een bijdrage van de gemeente Haarlemmermeer, verbindt verhalen van vroeger, plekken van betekenis - zichtbaar of onzichtbaar - en bewoners met elkaar, via fiets- of wandelroutes, tot een erfgoedroute door de polder. De geschiedenis van de eigen woonomgeving kreeg daarmee extra aandacht. In 2022 werkten we samen met de gemeente aan een uitbreiding van een vijftal nieuwe palen.

Ontdek de geschiedenis van Haarlemmermeer, lopend of fietsend door de eigen woonomgeving

PUBLICATIES

In 2022 zijn weer prachtige uitgaven verschenen van het kwartaalmagazine Meer-Historie. Het blad profileert zich als een magazine over 'Cultuur, geschiedenis en erfgoed van Haarlemmermeer'. Klapper dit jaar was natuurlijk de viering van het 50-jarig jubileum met een tentoonstelling en speciale jubileumuitgave. Bij de opening van de tentoonstelling door de locoburgemeester Nobel werden wij verrast met de erepenning van de gemeente Haarlemmermeer voor het 50-jarig bestaan van Meer-Historie. De redactie van het blad ontvangt elke

keer weer verschillende artikelen van Haarlemmermeeders die graag hun verhaal vertellen. Daarnaast zoekt de redactie in elk nummer de aansluiting bij de actualiteit. Het publiek reageert steevast positief op het magazine, dat vaak onderling wordt uitgewisseld. Ook hebben we bijdragen geleverd aan andere publicaties zoals aan de publicaties van 'Hmore' en van Rabo & Co.

MADURODAM

Het Cruquius Model in Madurodam, schaal 1:2, 'Waterwolf' genaamd, blijft de aandacht trekken. Het gemaal dient als een bezoekersruimte voor een interactieve opstelling over de moeizame haat liefde verhouding tussen mens en water. We stemmen regelmatig af met de afdeling communicatie van Madurodam. Wij zijn blij dat 'ons' gemaal is daar te zien is als voorbeeld van de oer Hollandse strijd tegen het water.

NIEUWBOUW CRUQUIUS PAVILJOEN

Het jaar 2022 stond in het teken van het verkrijgen van de omgevingsvergunning voor de nieuwbouw. Daartoe werd regelmatig overlegd met onder meer de architecten Braaksma & Roos, het projectmanagement 'Building for Tomorrow', kostendeskundigen, de gemeente en vele anderen. Het overleg met de gemeente vond plaats in de stuurgroep, waarbij stevast de wethouder aansloot. In september konden we het heuglijke nieuws publiek maken dat de vergunning verkregen was, waarmee we weer een stap dichterbij de realisatie van het definitief ontwerp van het paviljoen achter het Theehuis.

In september konden we het heuglijk nieuws publiek maken, dat de omgevingsvergunning verkregen was

MARKETING / COMMUNICATIE

In het jaar 2022 moest er in de communicatie vaak geschakeld worden, met name over de nieuwbouw, de tentoonstelling en de evenementen. Dit deden we via free publicity, persberichten, de sociale media, de digitale nieuwsbrief en andere uitingen. Met het verzorgen van publiciteit zijn extra kansen gecreëerd om Haarlemmermeermuseum De Cruquius bij een groot publiek onder de aandacht te brengen. We werken hierbij ook samen met andere partners uit de polder, als met stoomgemaal Halfweg via een combiticket of met alle erfgoedpartners via een tweemaandelijks erfgoedjournaal in videovorm.

Alle nieuws
rondom de
nieuwbouw
biedt mooie
kansen
voor free
publicity

ZAAVERHUUR

Het was (te) rustig op het gebied van zaalverhuur in 2022. Aan het eind van het jaar trok de belangstelling gelukkig wel weer wat aan, maar grosso modo is de opbrengst uit zaalverhuur in 2022 lager dan gewenst.

FINANCIËN

Ook dit jaar laten de cijfers een ander beeld zien dan voorgaande jaren. De totale baten van de exploitatie van de stichting in 2022 waren € 656.001 bestaande uit € 401.332 aan subsidies, onder andere van de gemeente, de rijksoverheid en de provincie, € 200.543 aan inkomsten via kaartverkoop, winkel en zaalverhuur en € 54.126 aan extra subsidies, giften en sponsoring voor bijzondere projecten als tentoonstellingen, publicaties en lokale acties.

BEZOEKERS

In 2022 waren we blij een stijgende lijn te zien in het aantal bezoekers dat ons weet te vinden voor bezoek aan museum, depot, evenement, lezing, opening of schoolprogramma; in totaal 20.857 bezoekers. Het zijn er meer dan in 2021 maar nog beduidend minder dan in 2019. Deze cijfers corresponderen met die van andere musea.

Kijken we waar de bezoekers uit Nederland vandaan komen dan komt de grootste groep uit Noord Holland met Haarlemmermeer, daarop volgend Zuid-Holland en Gelderland en de rest van de provincies. Het is opvallend dat in tegenstelling tot

andere jaren zondag niet meer de drukste dag in het museum is. De meeste bezoeker komen op zaterdag, gevolgd door de donderdag. Dinsdag is steevast een rustige dag om de musea te bezoeken.

De website www.haarlemmermeermuseum.nl trok in 2022 zo'n 62.522 online bezoeken, een stijging van 19% t.o.v. 2021. Dat is een mooi aantal gezien de langdurige doorwerking van de lockdowns van musea. Google Grand Adwords wordt ingezet voor het verhogen van het museumbezoek, de naamsbekendheid en het promoten van activiteiten en aanbod.

Ruim 22% van de bezoeken kwam via Google Ads. Hiervan klikte 11% (CTR) van de bezoekers door naar de site. Ook Google Business is een belangrijke link naar de website. Cruquius Museum en Historisch Museum scoren respectievelijk 4,5 en 4,4 van 5 sterren op dit online platform. De diverse Facebook accounts worden goed gevolgd met 961 voor het Cruquius Museum, 592 voor het Historisch Museum, en 656 volgers van de Redactie Magazine Meer-Historie. De publieksnieuwsbrief heeft 1394 abonnees. Het aantal volgers op Facebook, Instagram, Twitter en abonnees voor de nieuwsbrief neemt gestaag toe.

DANK !

Het jaar 2022 was wederom een onvergetelijk jaar. We probeerden ons zo flexibel mogelijk op te stellen en mee te bewegen met wat er allemaal wél mogelijk was.

Wij zijn blij met allen die ons hierbij geholpen hebben. Veel dank zijn we verschuldigd aan de diverse fondsen, de gemeente Haarlemmermeer, De vrienden van de Cruquius én de provincie Noord-Holland die ervoor zorgden dat we het jaar financieel tamelijk ongeschonden doorkwamen.

En, we kunnen het niet genoeg blijven zeggen: ook veel dank aan alle vrijwilligers en andere betrokkenen die, ieder op eigen wijze, hebben bijgedragen aan het succes van de stichting en die zich hebben ingezet voor het beheer, het behoud en de presentatie van het Haarlemmermeers erfgoed.

COLOFON

Cruquius, april 2023

Opmaak digitale versie:
Thewessen, zo!ontwerp

HAARLEMMERMEERMUSEUM DE CRUQUIUS

Cruquiusdijk 27
2142 ER Cruquius
023 - 5285704

info@shmdc.nl

www.haarlemmermeermuseum.nl